

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljajem na dom za celo leto 2 gl. 50 kr., za pol leta 1 gl. 30 kr., za četrt leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. — Doležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Pomembni listi dobijo se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, napačani listi se ne sprejemajo. Za oglasila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 3 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Doslej, pa ne dalje!

»Nemški možje, istega mišljenja, dne 3. junija v Gradcu zbrani, ugovarjajo temu, da se ustreza se na dalje slov. zahtevam na škodo Nemcev; vidijo v tem, da se misli napraviti v Celju slov. vsporednice pri c. kr. gimnaziji, rušenje pogojev, na katerih sloni koalicija, in se torej vsi ustavljajo tej nameri, ker oškoduje Nemce; izpovejo, da je častno delo vseh Nemcev, brez razločka stranke, z vso odločnostjo in z največjo močjo vzdigniti se za južno-štajarske rodne brate, ki stojijo v hudem boju za svoje pravice; pričakujejo od vseh nemških poslancev, da se najodločniše in brezobzirno postavijo zoper vse namere, ki se kedaj prikažejo v škodo nemške posesti in zahteva se od njih, da stojijo za ali zoper koalicijo po tem, kakor se obnese vlada nasproti narodnim tirjavam južnih Slavianov, najbolj pri vprašanju o poslovenjenju gimnazije v Celju.«

Tako se glasi resolucija, vsprejeta od nemških zaupnih mož iz štajarske, pa tudi nekaj iz koroške dežele. Če gre kaj vere nemškim listom, bilo je do 120 glav pri tem zborovanju. Kaj ne, da so to možate besede in polne nemškega poguma? Škoda pa je, da so skoraj vse neresnične in zato smešne na jeziku resnih mož, če tudi teče v njih nemška in torej hrabra kri. Neresnične, pravim, so te besede in po vsej pravici, kajti če se pravi v resoluciji, da se slov. željam še na dalje ustreza na škodo Nemcev, je to že prva neresnica. Kje, za Boga, tirja kedaj slov. ljudstvo kaj, do česar nima pravice? Če pa ima za to, kar zahteva, dobro pravico, tedaj pač ne more biti, če se mu ustreže, to za Nemce krivica, v resnici kaka škoda, saj se tako poravnava le krivica, katero je dotlej trpelo slov. ljudstvo. In potem, da se ustreza »še na dalje« slov. zahtevam! Doslej je bilo tega pač le malo, pičlo malo in »nemški zaupni možje« niso krivi, če je vlada sploh poravnala nam kako krivico. Ako se napravi v Celju nižja gimnazija, na kateri se podučuje nekaj rečij v slov. jeziku, ne more biti to na škodo Nemcev, saj bodo na tej šoli le slov. učenci, nemškim pa ostane slej, ko prej stara gimnazija odprta, na stežaje odprta, če je sploh ondi kaj takega, t. j. pravih nemških učencev. Slov. vsporednice napraviti in pa nižjo gimnazijo ustanoviti za slov. učence — to ste dve reči, ali »nemški zaupni možje« so brž na pol slepi, ker je za-nje to le — »rušenje pogojev, na katerih sloni koalicija«.

Druga neresnica je potlej pa v tem, da so »južno-štajarski rodni brati v hudem boju za svoje pravice«; ne, teh jim nihče ne jemlje in nikjer ne vidimo teči krvi »južno-štajarskih bratov«. Za nje se torej vzdigniti ni nikomur, kar bi bilo potrebno.

pečjo ali, kakor dr. Foregger, veslajo po lužah v okolju Dunaja. Najhuje pa še pride. »Nemški zaupni možje« govorijo na vsa usta o »nemški posesti«, češ, da se oškoduje ona, ako se pri c. kr. gimnaziji v Celju kaj izpremeni. To vam je lepa, c. kr. gimnazija je nemška posest! Kdo jo pa vzdržuje? Mar Nemci? Ne, ampak cesar t. j. vse potrebe te kakor drugih c. kr. gimnazij plačuje država, torej vsi, ki imajo davčno knjižico v omari. Smešno je torej in drzno, če si lastijo tudi njo »nemški zaupni možje«.

Kar se tiče koalicije, je nam pač vse eno, kako ljubezen imajo ti »nemški zaupni možje« do nje; po tem, kar se je govorilo o njej na njih zborovanju, lahko sodimo, da ji že doslej niso prijazni, ona torej ne bode na škodi, če se njih otrese, slov. ljudstvu pa dovoli, kar od nje tirja. Pot pravice je najvarniša. — Da so na zborovanju v Gradcu bili južno-štajarski nemški (?) petelinje najglasniši, umeje se samo po sebi, ali tega smo se že navadili. Kar pa nas z nevoljo obhaja, je to, da je bil med njimi mož, ki živi od države in je po svojem poklicu mož pravice, pa je, kakor se kaže, velik sovražnik pravice, če ima njo dobiti slov. ljudstvo. Njemu torej, nemškemu poslancu nemškega Celja, velja pač in ne, kakor misli on, sedanji vladi: »Doslej, pa ne dalje!«

Nadaljevalni poduk in ljudska šola.

(Govor poslanca Robiča v državnem zboru dne 24. aprila 1894.)

Visoka zbornica! Predno spregovorim ob kratkem o nekaterih vprašanjih, ki se tičejo ljudske šole, moram naglašati, da zaslučuje popolno priznanje način, kako pospešuje vlada nadaljevalni poduk. Pri tem bi se pa vendar moralo gledati, da s podukom od nedeljah in praznikov ne trpi niti cerkvene koristi, niti se krati posvečevanje nedelj. Mladim ljudem tudi manjka npravne vzgoje in treba je baš na tej stopinji, da se ne podučujejo samo, temveč tudi vzgajajo. Zatorej z veseljem pozdravljam, da hoče vlada, kakor razvidimo iz obravnav proračunskega odseka, tudi na obrtnih učilnicah veronauku in verskim vajam dati primerno mesto.

Gotovo imamo poslednji dve desetletji v Avstriji zaznamovati veliko uspeha v nadaljevalnem šolstvu, pred vsem v obrtnem, pa tudi nadaljevalne šole za dekleta, tako imenovane gospodinjske šole, množe se od leta do leta. Te nadaljevalne šole za dekleta imajo pred vsem pred očmi srednji stan, torej premožnejše razrede prebivalstva. Ko se snujejo taki zavodi, misli se le, da se zboljša stanje žensk.

seveda ugovarjati ne more. Žensko vprašanje pa ima še neko drugo jako važno stran, zboljšati osodo delavk, žensk nižjih slojev prebivalstva.

Kdor ima priložnost, opazovati zakonsko življenje v delavskih slojih prebivalstva, bo kmalu spoznal, da večkrat ne zadošča skromnim zahtevam, ki se morajo staviti do take zveze, in če se zasledujejo vzroki, se največkrat prepričamo, da domači prepir, pijančevanje, slaba vzgoja otrok, razvajanje otrok itd. izhaja od tod, ker žena ni dovolj vrla. Mlada soproga je delavcu pač žena, ne pa gospodinja, ker je premalo vešča v gospodinjstvu. Dekleta iz delavskih krogov imajo že vsled rodbinskih razmer le redkokdaj priložnost, izobraziti se v domačih opravilih, navadno mora iti za zaslužkom, ko izstopi iz ljudske šole. Bilo bi torej socijalnopolitično važno, napraviti gospodinjске šole, da se delavske hčere v mejah njih stanu izobrazijo za vrle delavske žene in se odpravi pomanjkljivo znanje gospodinjstva. To je tem bolj socijalna potreba, ker statistika kaže, da se odstotek sklenjenih zakonov kaže nengodnejši ne na zdolej, temveč na zgorej.

Če tudi so za odpravo opisanih nedostatkov že storila začetek nekatera društva in posamične tovarne, ki skušajo doseči omenjeni namen zlasti z gojenjem gospodinjkega poduka, ali vendar je fukaj gledé na socijalno potrebo treba še mnogo storiti. Take naprave so brez dvojbe zasebnega značaja in morajo tudi v bodoče zasebnega značaja ostati. Duh vzajemnosti in požrtvovalna ljubezen do bližnjega imata tudi veliko polje za delovanje; vsekako pa imajo take naprave pravico do tega, da jih pospešujejo mesta in država.

Od nadaljevalnih šol prehajam k kmetijskim nadaljevalnim učnim tečajem, združenim z ljudskimi šolami. Pri tem bi le opomnil, da je znesek, ki se je vstavil za ta poduk, mnogo premajhen, in ob enem bi izrekel upanje, da se naj v proračun za leto 1895 vstavi primerni znesek. Število kmetijskih nadaljevalnih tečajev na Štajarskem ni v nobeni primeri s številom kmetijskega prebivalstva na Štajarskem, kjer so opetovano kmetijski nadaljevalni tečaji za učitelje in torej sposobnih učnih močij komaj manjka. Seveda se je treba pred vsem odločiti za to, da se primerno nagradé učitelji, ki žrtvujejo proste dni in celó iz svojega žepa nakupujejo učencem potrebna učila, kakor sem se sam prepričal.

Spoštovani gospod poslanec dr. Roser je stavil v pospeševanje kmetijskega poduka resolucijo, ki se glasi: »C. kr. vlada se pozivlje, če bi ne bilo primerno, da se kmetijski poduk na ljudskih šolah najprej organizirajo in otroškemu razumu primernejše organizirajo.« Kolikor jaz poznam razmere, se stori v tem oziru največ, kar je mogoče, a jaz tudi ne morem pritrditi predlogu, ki se od strani proračunskega odseka visoki zbornici priporoča in ki se glasi: »Vlada se pozivlje, da skrbi pri novi izdaji beril, da se vanje vsprejme več sestavkov kmetijske vsebine.«

Toda, gospóda moja, to že vse imamo! Mi imamo odlična v tri dele razdeljena berila Zeinigova in če gospodje pogledate, najdete v IV. oddelku iz prirotopisa in kmetijstva nad petdeset sestavkov, med drugim izvrstni o sadjarstvu, njivski prsti, gnoju, prideljevanju žita, krmskih rastlinah, vinski trti, živinarstvu itd. Kaj pa še hočete spraviti v berilo? Potem pa zgubite glavni namen, katerega mora zasledovati ljudska šola, versko-nravná vzgoja in splošno izobraževanje. To se ne sme prezreti in zatorej se ne morem izreči za omenjeno resolucijo. (Koniec prih.)

Cerkvene zadeve.

France Matjašič,

prelep vzgled krščanskega dijaka.

Deviško lilijo smo pokopali. O kako lepo in veličastno se bo zopet ob ustajenju dvignila k novemu cvetju iz temnega groba! Da — bela lilija bil je pokojni France Matjašič, rojen l. 1874 v Mariboru, katerega smo ravno k slednjemu počitku spremili. Z njim izdahnil je pogumen mučenik nedolžno dušo, ubog trpin končal je grozno trnjevo pot svojega tužnega življenja. O blagor, tisočkrat blagor ti, sveta vera, da si mu sladila kelih bitkih, neznošnih muk!

Vendar brez zlatih, blagodejnih žarkov tudi to življenje ni bilo. Že pri rojstvu sprejel je pokojni France od Boga silno veliko milost, dobil je namreč preblage stariše, ki so jasen vzor krščanskim rodovinom. Verno življenje je njih ponos in nedosegljiva čast. Pobožna mati, prava Monika, vsadili so mu v srce najlepšo rožico, krščansko prepričanje, katero se je po vrli domači vzgoji vedno lepše in krasnejše razvijalo. Po dovršenih ljudskih šolah vstopil je nadepolni mladenič na gimnazijo v svojem rojstnem mestu, v Mariboru. Kakor je bil prej veselje svojih starišev, tako je sedaj postal radost in dika svojih skrbnih profesorjev. Fr. Matjašič bil je vedno odličen dijak. Koliko sladkega upanja so pač stavili na-nj stariši, koliko si je obetal in upal on sam! Toda božja neskončna previdnost mu visoko letečih nad ni dala dozoreti. V šesti latinski šoli začne namreč nevarno bolehati. Na prsih naredi se mu skeleča rana, katere vsa zdravniška umetnost ni mogla zaceliti; prej bujno cvetoči mladenič postane kmalu smrtna senca. Smrtno bolan nadaljuje svoje studije. Celó zrelostni izpit hoče l. 1893 prestati — in kako? Preslab je bil, da bi sam šel k skušnji. Da se torej nesti, in glej! zroč smrti v obraz — je vendar skušnjo z odliko dovršil. Ni-li to najboljšo znamenje, da je od Boga prejetih pet darov vestno porabil?

Pozneje hotel je iti v Gradec pravoslavja se učiti. A strašna bolezen priklenila ga je na posteljo. Bilo je vedno hujše. Ah, koliko solz je prelil, ko je videl vse svoje upanje tako zgodaj pokopano! Poln mladostnega ognja, še ves vnet za svoje ponesne načrte pričakoval je dihovaje bele odrešnice, ki ga bo, kakor je rekel, k Bogu pripeljala. Dolgo, dolgo je ni bilo. V bolezní je večkrat sprejel sv. zakramente s čudapolno, ganljivo pobožnostjo. Ob večeru svojih tužnih dnij imel je še eno gorečo željo. Hotel je še enkrat videti, še enkrat srčno pozdraviti podobo usmiljene Matere božje v slovenski cerkvi v Mariboru. Toda kako bi to storil on, ki je bil na smrtni postelji? Na bolniškem vozičku peljali so ga njegova preluba mati 31. majnika t. l. v Marijino cerkev. Bil je pri zadnjih smarnicah. Sprejel je pred oltarjem sv. obhajilo, ah — ne vedóč, da je to bila zadnja popotnica. Po sv. maši peljali so ga mati od oltarja do oltarja. Po vročih molitvah oziraje se še enkrat gori na Marijo, na Mater milosti, pred katero je že v nežnih otroških letih tolikokrat vneto molil. Zbere slednjič vse svoje moči, pa reče s solzami ihté: »Marija, ljuba Mati, tukaj se ne vidiva več, da bi se le kmalu tam gori v raju!« V grenkem joku mu omolkne tresoč glas. Z njim zajokali so se verniki, obilno v cerkvi pričujoči, ko so gledali z rosnimi očmi, kako dober otrok od najboljših Matere slovo jemlje.

Drugi dan, 1. junija, na praznik presv. srca Jezusovega, reče svoji materi, naj mu prinesejo ves denar, kar si ga je v dijaških letih prihranil. Bilo je nekaj nad 100 glid. »Mati, prosim vas, reče, dajte to-le Mariji Devici za pozidanje njene cerkve!« Vse je toraj hotel